Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
GIOVANNIHO PITRUZZELLY
přednesené dne 5. března 2019[1]

Věc C-123/18 P

HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH
proti

Radě Evropské unie

„Kasační opravný prostředek – Žaloba na náhradu škody – Omezující opatření přijatá vůči Íránu – Náhrada škody údajně vzniklé navrhovatelce v důsledku zařazení jejího jména na seznam osob a subjektů, na něž se vztahuje zmrazení finančních prostředků a hospodářských zdrojů – Pojem ‚dostatečně závažné porušení práva Unie' – Povinnost uvést odůvodnění – Účinná soudní ochrana"

1. Navrhovatelka, společnost HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH (dále jen „HTTS"), se domáhá toho, aby Soudní dvůr zrušil rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 13. prosince 2017, HTTS v. Rada[2], kterým byla zamítnuta její žaloba na mimosmluvní odpovědnost Unie, v níž společnost HTTS tvrdila, že jí vznikla újma v důsledku jednání přičitatelného Radě Evropské unie v návaznosti na zařazení jejího jména jednak do přílohy V nařízení Rady (ES) č. 423/2007 ze dne 19. dubna 2007 o omezujících opatřeních vůči Íránu[3], a to na základě prováděcího nařízení Rady (EU) č. 668/2010 ze dne 26. července 2010, kterým se provádí čl. 7 odst. 2 nařízení (ES) č. 423/2007 o omezujících opatřeních vůči Íránu[4], a jednak do přílohy VIII nařízení č. 961/2010, a to na základě nařízení Rady (EU) č. 961/2010 ze dne 25. října 2010 o omezujících opatřeních vůči Íránu a zrušení nařízení č. 423/2007[5] (dále jen „sporná opatření").

I. Skutečnosti předcházející sporu

2. Z bodu 1 a následujících napadeného rozsudku plyne, že HTTS je společností založenou podle německého práva v březnu 2009, jejímž jednatelem je p. Bateni a která vykonává činnosti zástupce rejdařské společnosti a technické správy plavidel. Projednávaná věc zapadá do rámce omezujících opatření zavedených za účelem vytvoření tlaku na Íránskou islámskou republiku, aby ukončila jaderné činnosti představující riziko šíření a vývoj nosičů jaderných zbraní. Konkrétně patří k věcem souvisejícím s opatřeními, která byla přijata proti společnosti námořní přepravy Islamic Republic of Iran Shipping Lines (dále jen „IRISL"), jakož i proti fyzickým či právnickým osobám údajně spojeným s touto společností, mezi kterými je podle Rady také HTTS a další dvě společnosti námořní přepravy, Hafize Darya Shipping Lines (dále jen „HDSL") a Safiran Pyam Darya Shipping Lines (dále jen „SAPID").

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – T-692/15, dále jen „napadený rozsudek", EU:T:2017:890.

3 – Úř. věst. 2010, L 195, s. 25.

4 – Úř. věst. 2007, L 103, s. 1.

5 – Úř. věst. 2010, L 281, s. 1.

3. K prvnímu zařazení jména společnosti HTTS na seznamy došlo dne 26. července 2010 po vstupu v platnost prováděcího nařízení č. 668/2010, a to z důvodu, že „jedná jménem společnosti HDSL v Evropě“. Toto zařazení na seznamy nebylo předmětem žaloby na neplatnost. Zařazení jména HTTS nařízením č. 961/2010 z důvodu, že „je ovládaná společností IRISL nebo jedná jejím jménem“, bylo naproti tomu napadeno uvedenou společností a zrušeno Tribunálem. Rozsudkem ze dne 7. prosince 2011, Islamic Republic of Iran Shipping Lines a další v. Rada[6], totiž Tribunál zrušil nařízení č. 961/2010 v rozsahu, v němž se týkalo navrhovatelky, s účinkem od 7. února 2012, s cílem umožnit Radě, aby v mezidobí případně doplnila odůvodnění opětovného zařazení.

4. Po vynesení tohoto rozsudku bylo jméno společnosti HTTS předmětem následných zařazení ze strany Rady, která navrhovatelka ve všech případech napadla a která byla nakonec všechna zrušena Tribunálem v rozsudku ze dne 12. června 2013, HTTS v. Rada[7], a v rozsudku ze dne 18. září 2015, HTTS a Bateni v. Rada[8].

5. V rozsudku ze dne 16. září 2013, Islamic Republic of Iran Shipping Lines a další v. Rada[9], Tribunál zrušil rovněž zařazení jména společnosti IRISL a dalších námořních společností, včetně společností HDSL a SAPID, na seznamy, které se jich týkaly, protože skutečnosti uváděné Radou neodůvodňovaly zařazení společnosti IRISL na seznamy a následně nemohly ani odůvodnit přijetí a zachování omezujících opatření proti ostatním námořním společnostem, které byly zařazeny na seznamy z důvodu jejich propojení se společností IRISL.

6. Podáním ze dne 23. července 2015 zaslala navrhovatelka Radě žádost o náhradu újmy, kterou údajně utrpěla v důsledku původního i následujících zařazení jejího jména na seznamy osob spojených s činností společnosti IRISL. V této žádosti o náhradu újmy navrhovatelka tvrdila, že má právo na náhradu majetkové i nemajetkové újmy, kterou údajně utrpěla nejen z důvodu zařazení na seznamy podle prováděcího nařízení č. 668/2010 a nařízení č. 961/2010, ale také z důvodu pozdějších zařazení a znovuzařazení. Dopisem ze dne 16. října 2015 Rada tuto žádost zamítla.

II. Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

7. Návrhem došlým soudní kanceláři Tribunálu dne 25. listopadu 2015 podala společnost HTTS žalobu na základě článku 268 SFEU směřující k náhradě újmy, která jí údajně vznikla z toho důvodu, že její jméno bylo zařazeno do přílohy V nařízení č. 423/2007, ve znění prováděcího nařízení č. 668/2010, a do přílohy VIII nařízení č. 961/2010.

8. Tribunál rozhodl ve věci samé, aniž se vyjádřil k názoru uvedenému v duplice Rady, že žaloba je nepřípustná z důvodu uplynutí promlčecí lhůty stanovené v článku 46 statutu Soudního dvora[10].

9. Pokud jde o věc samou, Tribunál před svou analýzou učinil několik úvodních poznámek týkajících se kritérií vytyčených judikaturou pro posouzení protiprávnosti v rámci žaloby na náhradu škody. Poté Tribunál postupně zamítl oba žalobní důvody uvedené společností HTTS k prokázání existence dostatečně závažného porušení unijního práva, tedy žalobní důvod vycházející z porušení hmotněprávních podmínek zařazení na seznamy a žalobní důvod vycházející z porušení povinnosti uvést odůvodnění. V rámci zamítnutí těchto dvou žalobních důvodů Tribunál dospěl k závěru, že nedošlo k dostatečně závažnému porušení unijního práva, a proto zamítl žalobu, aniž zkoumal, zda jsou splněny ostatní podmínky vzniku odpovědnosti Unie.

6 – T-562/10, EU:T:2011:716.

7 – T-128/12 a T-182/12, nezveřejněný, EU:T:2013:312.

8 – T-45/14, nezveřejněný, EU:T:2015:650.

9 – T-489/10, EU:T:2013:453.

10 – Viz body 21 až 26 napadeného rozsudku. Viz rovněž bod 92 uvedeného rozsudku.

III. Řízení před Soudním dvorem a návrhová žádání účastnic řízení

10. Společnost HTTS podala dne 13. února 2018 proti napadenému rozsudku kasační opravný prostředek. Ve svých návrhových žádáních navrhuje, aby Soudní dvůr zrušil napadený rozsudek; aby uložil Radě povinnost zaplatit částku 2 516 221,50 eura jako náhradu majetkové a nemajetkové újmy, a úroky z prodlení podle úrokové sazby, kterou uplatňuje Evropská centrální banka na své hlavní refinanční operace, zvýšené o dva procentní body, a to ode dne 17. října 2015 až do úplného zaplacení náhrady škody; a aby uložil Radě náhradu nákladů řízení.

11. Ve své kasační odpovědi Rada navrhuje, aby Soudní dvůr kasační opravný prostředek zamítl; a podpůrně, aby vrátil věc Tribunálu k rozhodnutí; ještě podpůrněji, aby zamítl žalobu; a aby společnosti HTTS uložil náhradu veškerých nákladů řízení.

12. Evropská komise, která vstoupila do řízení jako vedlejší účastnice na podporu Rady v řízení před Tribunálem, navrhuje zamítnout kasační opravný prostředek v plném rozsahu; podpůrně navrhuje zamítnout žalobu a uložit navrhovatelce náhradu nákladů řízení.

13. Společnost HTTS, Rada a Komise přednesly ústní vyjádření na jednání, které se konalo před Soudním dvorem dne 26. listopadu 2018.

IV. Právní analýza

14. Na podporu svého kasačního opravného prostředku uplatňuje navrhovatelka čtyři důvody. V souladu s žádostí Soudního dvora se toto stanovisko zaměří na první důvod kasačního opravného prostředku.

A. K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku

1. Shrnutí argumentace účastnic řízení

15. Společnost HTTS v podstatě tvrdí, že se Tribunál dopustil v bodech 49 a následujících napadeného rozsudku nesprávného právního posouzení tím, že při posuzování existence dostatečně závažného porušení unijního práva zohlednil informace a důkazy, které Rada neměla k dispozici ke dni zahájení sporného jednání a které posledně zmíněná uplatnila *a posteriori* až po několika letech od uvedeného jednání. Společnost HTTS uvádí, že Tribunál za účelem posouzení existence uvedeného porušení nemohl vycházet z časového okamžiku následujícího až po přijetí sporných opatření. Podle jejího názoru následné změny nebo nové informace či důkazy, které ve skutečnosti nevedly k přijetí sporných opatření, nemohou odůvodnit jednání Rady *ex post*. Společnost HTTS dále tvrdí, že Tribunál nemohl z pravidla stanovícího lhůtu, ve které musí být podána žaloba na náhradu škody, vyvodit, že jednání orgánu musí být analyzováno s ohledem na události, k nimž případně došlo v období mezi uvedeným jednáním a podáním žaloby. Dodává, že specifičnost společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) nemůže vést k vyloučení jakékoliv odpovědnosti Rady v případě závažného a zjevného porušení unijního práva, protože zásada právního státu musí mít přednost rovněž při přijímání omezujících opatření. Tribunál se k tomu, aby dospěl k závěru o neexistenci zjevně závažného porušení unijního práva, nemůže opírat ani o skutečnost, že zrušení nařízení č. 961/2010, o němž rozhodl Tribunál, nebylo doprovázeno okamžitými účinky, a to tím spíše, že opatření přijatá Radou v návaznosti na toto zrušení byla rovněž prohlášena za protiprávní. Z rozsudku Safa Nicu Sepahan v. Rada[11] vyplývá, že to, že Rada porušila svou povinnost poskytnout informace týkající se rozhodnutí o zařazení na seznamy nebo důkazy dokládající důvody omezujících opatření, je samo o sobě

11 – Rozsudek ze dne 30. května 2017 (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

dostatečně závažným porušením právního pravidla, které nelze napravit až o několik let později. Společnost HTTS tvrdí, že Tribunál měl rovněž zohlednit tvrzení Rady v rámci věcí T-128/12 a T-182/12 [12], z nichž vyplývá, že na začátku roku 2012 Rada neměla informace nezbytné k zařazení navrhovatelky na seznamy. Tribunál tedy nemohl vzít v úvahu důvody a důkazní prostředky, které Rada uvedla na svoji obranu v rámci řízení o žalobě na náhradu škody, která u něj byla podána.

16. Rada v zásadě tvrdí, že Tribunál mohl právem rozhodnout, že se Rada mohla dovolávat skutečností, které nastaly po vytýkaném jednání a před podáním žaloby. Nejde o to, aby se Rada mohla *a posteriori* zprostit své případné odpovědnosti, ale o to, aby mohla zpochybnit kvalifikaci protiprávního jednání jako dostatečně závažného porušení, které může zakládat nárok na náhradu škody. Z analýzy Tribunálu nevyplývá, že unijní orgány nelze povolávat k odpovědnosti, jednají-li v oblasti SZBP. Jakákoli protiprávnost konstatovaná Tribunálem v rámci řízení o žalobě na neplatnost nestačí k tomu, aby šlo o zjevně závažné porušení unijního práva v rámci řízení o žalobě na náhradu škody, a Tribunál mohl při stanovení toho, zda se jedná o takové porušení, zohlednit zvláštní okolnosti spočívající ve skutečnosti, že tato opatření byla přijata při provádění rozhodnutí SZBP. Stejně tak se Tribunál nedopustil nesprávného právního posouzení tím, že dospěl k závěru, že ačkoli konstatoval protiprávnost omezujících opatření, která postihovala navrhovatelku, ve věci T-562/10 [13] z důvodu porušení povinnosti uvést odůvodnění, nebylo vyloučeno, že taková opatření mohou být v projednávaném případě odůvodněná, když rozhodl o odložení časových účinků zrušení tak, aby Rada mohla případně přijmout nová legální omezující opatření vůči společnosti HTTS. Co se týče toho, že v napadeném rozsudku nebyla zohledněna judikatura Safa Nicu Sepahan v. Rada, tyto dvě věci nejsou srovnatelné, protože citovaná judikatura se týká chybějících materiálních důkazů, zatímco v projednávané věci jsou předmětem diskuze výkon a rozsah posuzovací pravomoci Rady. V každém případě z rozsudku Safa Nicu Sepahan v. Rada [14] vyplývá, že právní norma, která musela být zjevně porušena, poskytuje ochranu pouze v případě, že nejsou splněny hmotněprávní podmínky pro její použití. Vzhledem k tomu, že existovaly dostatečné indicie k určení toho, že tyto hmotněprávní podmínky byly splněny, zásada ochrany individuálních práv se nepoužije. Dodržování věcných kritérií tedy může být doloženo až po přijetí příslušného právního aktu. Rada rovněž připomíná, že podmínky uplatnění mimosmluvní odpovědnosti Unie vycházejí z vyvažování mezi ochranou zájmu poškozeného a nutností umožnit řádné fungování orgánů. Přitom by nebylo odůvodněné poskytnout náhradu škody osobě, u níž skutkové okolnosti, které vyšly najevo až po přijetí aktů prohlášených za protiprávní, potvrdily vytýkané jednání předcházející přijetí uvedených aktů. Skutková zjištění prokazují vazby mezi společnostmi HTTS, HDSL, SAPID a IRISL. Za těchto podmínek nelze dospět k závěru, že došlo k závažnému porušení unijního práva ze strany Rady, pouze z toho důvodu, že Rada do té doby neměla k dispozici dostatečné důkazy. Rada proto navrhuje, aby byl první důvod kasačního opravného prostředku zamítnut.

17. Komise v podstatě souhlasí s argumenty Rady.

2. Analýza

18. Možnost jednotlivců podat u unijních soudů žalobu zakládající se na mimosmluvní odpovědnosti Unie vychází z myšlenky, že Unie je unií práva, a představuje konečný stupeň pro ochranu jednotlivců před jednáním přičitatelným unijním orgánům, pokud vedlo ke vzniku škody [15]. Unie založená na zcela úplné vládě práva vyžaduje, aby v případě, že Rada jedná v rámci SZPB a následně přijme omezující opatření, nebyla imunní vůči možnosti vzniku její odpovědnosti.

12 – Rozsudek ze dne 12. června 2013, HTTS v. Rada (T-128/12 a T-182/12, nezveřejněný, EU:T:2013:312).

13 – Rozsudek ze dne 7. prosince 2011, HTTS v. Rada (T-562/10, EU:T:2011:716).

14 – Rozsudek ze dne 30. května 2017 (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

15 – Rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 35).

19. V rozsudku Safa Nicu Sepahan v. Rada[16] Soudní dvůr připomněl podmínky pro vznik mimosmluvní odpovědnosti Unie. První podmínkou – která je jako jediná předmětem debaty v rámci projednávaného kasačního opravného prostředku – je existence dostatečně závažného porušení právní normy, jejímž předmětem je přiznání práv jednotlivcům[17]. K takovému porušení „dojde, překročí-li dotyčný orgán *zjevně a závažným způsobem* meze, kterými je ohraničena jeho posuzovací pravomoc, přičemž skutečnosti, ke kterým je třeba v tomto ohledu přihlédnout, jsou zejména stupeň jasnosti a přesnosti porušeného pravidla, jakož i rozsah prostoru pro uvážení, který toto pravidlo ponechává unijnímu orgánu“[18]. Porušení unijního práva se zdá být „v každém případě zjevně závažné, jestliže přetrvávalo i přes vyhlášení rozsudku určujícího vytýkané nesplnění povinnosti, rozsudku v řízení o předběžné otázce nebo i přes ustálenou judikaturu Soudního dvora v dané oblasti, z nichž vyplývá protiprávní povaha dotčeného jednání“[19].

20. Z tohoto požadavku dostatečně závažného porušení plyne, že jakékoli protiprávní jednání orgánu Unie nutně nezakládá právo na náhradu škody. Jak totiž zdůrazňuje Rada, z klasické judikatury Soudního dvora, tak jak je formulovaná, vyplývá vyvažování zájmů jednotlivců, které musí být chráněny před závažným protiprávním jednáním orgánů, a nezbytného prostoru pro uvážení, jež musí být přiznán orgánům, aby nebyla paralyzována jejich činnost.

21. Tento požadavek platí zejména v oblasti SZBP obecně a zejména v oblasti omezujících opatření, v níž je činnost orgánů obecně charakterizována potřebou jednat rychle na základě útržkovitých informací, které často nejsou k dispozici přímo Radě. Potíže, s nimiž se potýká Rada, pokud jde o dostupnost informací a důkazů, vedou k tomu, že musí přistoupit k nutně složitému a obtížnému *posouzení rizika*. Případný vznik odpovědnosti Unie z důvodu jednání Rady při přijímání omezujících opatření by proto neměl ohrozit účast Unie na zachování světového řádu.

22. Zdá se však, že takové riziko ohrožení je vyloučené. Zaprvé tři podmínky[20], které musí být kumulativně splněny pro to, aby byl uznán nárok na náhradu škody, jsou obzvláště přísné. Zadruhé Soudní dvůr již uznal možnost zohlednit složitost řešených situací pro účely posouzení otázky, zda bylo tvrzené porušení unijního práva dostatečně závažné[21].

23. Kromě toho z rozsudku Safa Nicu Sepahan v. Rada[22] jasně vyplývá, že Soudní dvůr uplatnil tradiční podmínky týkající se vzniku mimosmluvní odpovědnosti Unie v souvislosti s omezujícími opatřeními přijatými v rámci boje proti šíření jaderných zbraní v Íránu a neposílil své požadavky s ohledem na oblast činnosti dotyčného orgánu.

24. Je tedy třeba konstatovat, že z napadeného rozsudku vyplývá, že Tribunál při posuzování, zda jde o dostatečně závažné porušení unijního práva, zkoumal, zda k nesplnění povinnosti vytýkanému Radě došlo nejen zjevným a závažným způsobem, jak požaduje ustálená judikatura, ale rovněž způsobem „zjevným a neomluvitelným“, přičemž odkázal na judikaturu Tribunálu, kterou Soudní dvůr, pokud je mi známo, nikdy nepotvrdil[23]. Použití zesíleného testu v případě omezujících opatření však nemá žádnou oporu v nejnovější judikatuře Soudního dvora, jak jsem uvedl výše. Kromě toho, Tribunál sice

16 – Rozsudek ze dne 30. května 2017 (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

17 – Rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 29).

18 – Rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 30 a citovaná judikatura). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

19 – Rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 31 a citovaná judikatura). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

20 – Pro připomenutí, existence dostatečně závažného porušení pravidla unijního práva, které přiznává práva jednotlivcům, existence újmy a přímé příčinné souvislosti mezi uvedeným porušením a újmou: viz bod 29 napadeného rozsudku. Viz rovněž rozsudek ze dne 4. července 2000, Bergaderm a Goupil v. Komise (C-352/98 P, EU:C:2000:361, body 41 a 42).

21 – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 4. července 2000, Bergaderm a Goupil v. Komise (C-352/98 P, EU:C:2000:361, bod 40); ze dne 19. dubna 2007, Holcim (Německo) v. Komise (C-282/05 P, EU:C:2007:226, bod 47), a ze dne 16. července 2009, Komise v. Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, bod 160).

22 – Rozsudek ze dne 30. května 2017 (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

23 – Viz bod 31 napadeného rozsudku. Viz také bod 46 tohoto rozsudku.

připomíná, že „je širší cíl zachování míru a mezinárodní bezpečnosti takové povahy, že zdůvodňuje i významné negativní následky pro určité hospodářské subjekty vyplývající z rozhodnutí provádějících akty přijaté Unií s cílem dosažení tohoto základního cíle“ [24], avšak tyto následky jsou oprávněné pouze tehdy, jsou-li výsledkem legální akce Unie [25]. Pochybuji proto o tom, že z tohoto zjištění lze vyvodit jakékoli poučení, pokud musí být rozhodnuto, zda se jedná či nejedná o dostatečně závažné porušení unijního práva.

25. Vzhledem k tomu, že klasická judikatura vyžaduje, aby bylo posouzeno, zda vytýkané chování představuje „zjevné a závažné porušení“, Tribunál se tedy zabýval závažným a neomluvitelným porušením povinnosti. Přitom zohlednění informací, které Rada neměla k dispozici v okamžiku přijetí sporných opatření, je projevem důsledků změny paradigmatu skryté v tomto pouze sémantickém posunu, neboť se zdá, že takové zohlednění spadá do přezkumu *omluvitelnosti* jednání dotčeného orgánu. Příznakem nesprávného právního posouzení, které – jak ukážu v tomto stanovisku – zkresluje, a tedy zpochybňuje analýzu Tribunálu, je tedy to, jak Tribunál zacházel s pojmem „dostatečně závažné porušení“.

26. Kromě toho právní základ možnosti Rady uplatnit další důkazy z doby následující po sporném aktu – a tedy možnosti omluvit *a posteriori* vytýkané jednání – nemůže vyplývat, jak tvrdí Tribunál v bodě 49 napadeného rozsudku, ani z toho, že „na rozdíl od žaloby na neplatnost může být žaloba na určení mimosmluvní odpovědnosti podána ve lhůtě pěti let ode dne, kdy nastala skutečnost, na níž se […] škoda zakládá“. Tím, že Tribunál uvedl, že „orgán, vůči němuž je uplatňována mimosmluvní odpovědnost, [je] v zásadě oprávněn dovolávat se na svou obranu všech relevantních skutečností, které nastaly před podáním žaloby na náhradu škody vůči danému orgánu, ve výše uvedené lhůtě, stejně jako může žalobce doložit rozsah a význam škody pomocí důkazních prostředků z doby po vzniku škody“ [26], se dopustil nesprávného právního posouzení a zjevně zaměnil dvě různé časové perspektivy, do nichž spadají dvě rovněž odlišné podmínky pro vznik mimosmluvní odpovědnosti Unie. Za účelem určení, zda se jedná o dostatečně závažné porušení unijního práva, musí totiž soud posoudit jednání orgánu v době přijetí sporného aktu – v projednávaném případě individuálních rozhodnutí, kterými byla vůči společnosti HTTS v roce 2010 uložena omezující opatření. Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku Safa Nicu Sepahan v. Rada [27] neuvedl opak, když konstatoval, že „povinnost Rady, aby v případě zpochybnění předložila informace a důkazy, kterými jsou podloženy důvody pro přijetí omezujících opatření […], *již v době přijetí sporných ustanovení* vyplývala z ustálené judikatury“ [28]. Dostatečně závažné porušení musí být chápáno jako pojem ustrnulý v konkrétním časovém okamžiku, v němž došlo k vytýkanému jednání. Kromě toho stále v kontextu ve věci C-45/15 P sama Rada zřejmě sdílela takové statické pojetí dostatečně závažného porušení, neboť uvedla, že „judikatura, podle které je jejím úkolem, aby v případě zpochybnění předložila informace a důkazy, kterými jsou podloženy důvody pro přijetí omezujících opatření […], nebyla v *době přijetí* prvních sporných ustanovení ještě jednoznačně ustálená“ [29]. Naopak škoda, která nutně vznikne až po [30] škodné skutečnosti, se může vyvíjet – v zásadě ve smyslu zhoršování – v průběhu času a představuje dynamickou složku triptychu mimosmluvní odpovědnosti Unie. Je tedy logické, že účastník, který má za to, že utrpěl újmu v důsledku jednání orgánu, musí mít možnost se dovolávat okolností, k nimž došlo až po škodné skutečnosti – dostatečně závažné porušení – k tomu, aby potvrdil existenci uvedené újmy.

24 – Bod 45 napadeného rozsudku.

25 – Viz rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 39).

26 – Bod 49 napadeného rozsudku.

27 – Rozsudek ze dne 30. května 2017 (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

28 – Rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 40). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

29 – Rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 34). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

30 – Škoda může být rovněž souběžná se škodnou skutečností nebo ji může bezprostředně následovat, ale již pojmově nemůže vzniknout dříve.

27. Jak jsem již uvedl, jsem zcela ochoten připustit, že činnost Rady v oblasti omezujících opatření podléhá zvláštním omezením a že tato omezení by měla být náležitě zohledněna při posuzování otázky, zda je namístě založit mimosmluvní odpovědnost Unie. Ze spisu nicméně nevyplývá, že Rada v konkrétním případě zařazení HTTS na seznamy prostřednictvím sporných opatření čelila těmto omezením, a je v každém případě na Radě, aby vysvětlila složitost situace, které musela čelit *v okamžiku přijetí* omezujících opatření, aby ji unijní soud mohl případně zohlednit při určení toho, zda vytýkané jednání představuje dostatečně závažné porušení unijního práva [31].

28. Obecný závěr, k němuž Tribunál dospěl v bodě 51 napadeného rozsudku, podle kterého „pokud by důkazy předložené dotčeným orgánem byly v rámci žaloby na náhradu škody považovány za neúčinné, když tento orgán […] přistoupil […] k přijetí dotčeného opatření spočívajícího ve zmrazení finančních prostředků, představovalo by to vážnou překážku účinnému výkonu pravomocí svěřených Smlouvami v oblasti SZBP orgánům Unie tím, že na podporu provádění této politiky jim stanoví přijímání nezbytných omezujících opatření“, se mi zdá přinejmenším znepokojující a v žádném případě nemůže Radu zprostit povinnosti důkladně zvážit takové riziko.

29. Z výše uvedeného vyplývá, že Tribunál tím, že za dostatečně závažné porušení považoval pouze zjevné a neomluvitelné porušení povinnosti a posuzoval vytýkané jednání ve světle informací a důkazů uplatněných až po přijetí sporných opatření, zkreslil přezkum, který měl provést, a jeho odůvodnění bylo postiženo nesprávným právním posouzením. Za těchto podmínek je tedy třeba vyhovět prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku.

30. K tomu bych chtěl uvést ještě několik úvah.

31. Kladu si otázku, v jakém rozsahu Tribunál tím, že souhlasil s tím, že se Rada mohla opírat o tyto informace a důkazy získané po projevu vytýkaného jednání, nemohl rovněž, aniž tím vyvolal námitku dvojího standardu, zohlednit, jak tvrdí společnost HTTS, události, které společnost HTTS ovlivnily po roce 2010. V tomto ohledu přitom podotýkám, že nařízení č. 961/2010 bylo Tribunálem v rozsudku ze dne 7. prosince 2011, HTTS v. Rada, v části, v níž se jí týkalo, zrušeno z důvodu porušení povinnosti uvést odůvodnění [32]. Tribunál nicméně nevyloučil, že zařazení může být věcně podložené, a proto se rozhodl zachovat účinky protiprávního nařízení ještě dva měsíce [33]. Dne 23. března 2012 nařízení (EU) č. 267/2012 [34] zrušilo nařízení č. 961/2010, do kterého byla HTTS opětovně zařazena prováděcím nařízením (EU) č. 54/2012 [35], ale zachovalo zařazení společnosti HTTS ze stejných důvodů jako prováděcí nařízení č. 54/2012. Tribunál zrušil s účinností od 22. srpna 2013 toto zachování zařazení ve svém rozsudku ze dne 12. června 2013, HTTS v. Rada [36], přičemž vytkl Radě to, že neměla k dispozici konkrétní důkazy a že se dopustila zjevně nesprávného posouzení. Dne 15. listopadu 2013 přistoupila Rada k opětovnému zařazení společnosti HTTS na seznamy přijetím prováděcího nařízení (EU) č. 1154/2013 [37]. Toto prováděcí nařízení Tribunál ve vztahu k navrhovatelce zrušil kvůli neopodstatněnosti zařazení. Při rozhodování o návrhu Rady na zachování časových účinků zrušeného aktu Tribunál tento návrh zamítl zejména z toho důvodu, že „způsob, jakým Rada zacházela se spisy žalobců na administrativní úrovni, představuje nedostatek řádné péče“ [38]. Tribunál upozornil na skutečnost, že se tehdy jednalo o třetí navazující zrušovací rozsudek týkající se společnosti HTTS [39].

31 – Obdobně viz rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 41).

32 – T-562/10, EU:T:2011:716, bod 39.

33 – Viz rozsudek ze dne 7. prosince 2011, HTTS v. Rada (T-562/10, EU:T:2011:716, body 41 až 43).

34 – Nařízení Rady ze dne 23. března 2012 o omezujících opatřeních vůči Íránu a o zrušení nařízení č. 961/2010 (Úř. věst. 2012, L 88, s. 1).

35 – Prováděcí nařízení Rady ze dne 23. ledna 2012, kterým se provádí nařízení č. 961/2010 (Úř. věst. 2012, L 19, s. 1).

36 – T-128/12 a T-182/12, nezveřejněný, EU:T:2013:312.

37 – Prováděcí nařízení Rady ze dne 15. listopadu 2013, kterým se provádí nařízení č. 267/2012 (Úř. věst. 2013, L 306, s. 3). Viz rozsudek ze dne 18. září 2015, HTTS a Bateni v. Rada (T-45/14, nezveřejněný, EU:T:2015:650, body 20 a násl.).

38 – Rozsudek ze dne 18. září 2015, HTTS a Bateni v. Rada (T-45/14, nezveřejněný, EU:T:2015:650, bod 66).

39 – Rozsudek ze dne 18. září 2015 HTTS a Bateni v. Rada (T-45/14, nezveřejněný, EU:T:2015:650, bod 66). K tomuto dni byla zařazení společností IRISL, HDSL a SAPID na seznamy rovněž zrušena: viz rozsudek ze dne 18. září 2015, HTTS a Bateni v. Rada (T-45/14, nezveřejněný, EU:T:2015:650, bod 18).

Tento poslední rozsudek je ze dne 18. září 2015 a žaloba na náhradu škody podaná k Tribunálu společností HTTS je ze dne 25. listopadu 2015, takže tři zrušující rozsudky Tribunálu a konečné zjištění nedostatku řádné péče ze strany Rady by stejně dobře mohly představovat důkazy podporující existenci zjevného a závažného nesplnění povinnosti Radou již v případě prvního zařazení na seznamy prostřednictvím sporných opatření, pokud by logika, kterou se Tribunál řídil v napadeném rozsudku, byla uplatněna rovněž ve prospěch navrhovatelky.

32. Za těchto podmínek přiznávám, že mi činilo určité potíže uvést do souladu úvahy Tribunálu uvedené v bodech 46 a následujících napadeného rozsudku – v nichž Tribunál přiznává Radě možnost použít informace a důkazy, které neměla k dispozici ke dni vytýkaného jednání, k odražení výtky dostatečně závažného porušení unijního práva – s bodem 73 téhož rozsudku – v němž Tribunál rozhodl, že jednání Rady po 23. lednu 2012 postrádá relevanci při rozhodování, zda Rada porušila dostatečně závažným způsobem účinnou soudní ochranu navrhovatelky z důvodu, že předmětem sporu nebyla žádost o náhradu škody, kterou údajně utrpěla společnost HTTS v důsledku opětovného zařazení na seznamy v návaznosti na rozsudky ze dne 7. prosince 2011, HTTS v. Rada [40], a ze dne 12. června 2013, HTTS v. Rada [41], ale pouze náhrada škody, která jí údajně vznikla v období od 26. července 2010 do 23. ledna 2012.

33. Konečně souhlasím s Tribunálem, že žaloba na neplatnost a žaloba na náhradu škody představují samostatné procesní prostředky a případné zrušení aktu nepředstavuje dostatečný důkaz o dostatečně závažném porušení unijního práva [42]. V konkrétním případě, který je nyní předmětem přezkumu Soudního dvora, si však kladu otázku, zda by takováto samostatnost mohla zajít až tak daleko, že by bylo *a posteriori* přezkoumáno zjištění, které vedlo ke zrušení. Jinak řečeno, zatímco ve věci T-562/10 Tribunál zrušil jedno ze dvou sporných opatření z důvodu porušení povinnosti uvést odůvodnění, zdá se, že Radě bylo v rámci žaloby na náhradu škody umožněno *a posteriori* zhojit původní protiprávnost způsobem, který v konečném důsledku neutralizuje účinky zrušení za účelem náhrady škody. Nejde již jen o ověření, zda protiprávnost zjištěná v rámci řízení o žalobě na neplatnost představuje dostatečně závažné porušení unijního práva, nýbrž o přezkoumání samotného zjištění této protiprávnosti, které by se tedy mohlo v rámci řízení o žalobě na náhradu škody „vytratit“. Přitom i v případě neexistence závažných obtíží, kterých se dovolává Rada, a rizika narušení účinnosti SZBP [43] si rovněž kladu otázku, zda v případě, že by v oblasti omezujících opatření byl Radě vyslán signál, že bez ohledu na podmínky jejího protiprávního jednání, bude vždy mít možnost odůvodnit *ex post* své akty, by nedošlo k vychýlení váhy ve prospěch tohoto orgánu na úkor práv jednotlivců [44] a nebylo by s to podpořit politiku preventivního zařazování na seznamy bez skutečných nebo vážných důvodů, jelikož pouze takové jednání, které je nejen *závažné*, ale *velmi závažné*, by mohlo vést jak ke zrušení aktu, tak ke vzniku odpovědnosti Unie.

34. Přistupme nyní k posouzení ostatních důvodů kasačního opravného prostředku.

40 – T-562/10, EU:T:2011:716.

41 – T-128/12 a T-182/12, nezveřejněný, EU:T:2013:312.

42 – Viz bod 48 napadeného rozsudku.

43 – Sám Tribunál patrně již nevěří tomu, že v případě společnosti HTTS takové obtíže nebo taková rizika existují: viz rozsudek ze dne 18. září 2015 HTTS a Bateni v. Rada (T-45/14, nezveřejněný, EU:T:2015:650, body 63 a násl.).

44 – Pro úplnost připomínám, že v okamžiku přezkumu legality kvazitrestního rozhodnutí Komise spadajícího do oblasti, v níž unijní soud vykonává plný a neomezený přezkum, může unijní soud z důvodu dodržování práv obhajoby přijmout důkazy, o nichž Komise v okamžiku přijetí svého rozhodnutí nevěděla. Tato možnost je však velmi omezená a lze ji využít pouze ve prospěch osob, které se chtějí bránit proti jednání orgánu, a nikoli naopak. Pro ilustraci viz rozsudek ze dne 21. ledna 2016, Galp Energía España a další v. Komise (C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 72 a citovaná judikatura).

B. K ostatním důvodům kasačního opravného prostředku

35. Jak bylo předestřeno [45], analýza těchto důvodů kasačního opravného prostředku bude rychlejší, a to tím spíše, že jejich posouzení je pokračováním analýzy prvního důvodu kasačního opravného prostředku a nesprávného právního posouzení, které v rámci něho bylo zjištěno.

1. K druhému důvodu kasačního opravného prostředku vycházejícímu z nesprávného právního posouzení spočívajícího v tom, že Tribunál měl za to, že posouzení Rady týkající se toho, že společnost HTTS musí být považována za společnost vlastněnou nebo ovládanou společností IRISL, nepředstavuje v žádném případě závažné a neomluvitelné porušení nebo zjevně nesprávné posouzení

a) Shrnutí argumentace účastnic řízení

36. Výtky navrhovatelky v zásadě směřují proti bodům 56 až 63 napadeného rozsudku. Tribunál se podle ní dopustil nesprávného právního posouzení tím, že v bodě 56 uvedl, že postavení společnosti „vlastněné či ovládané jiným subjektem“, na jehož základě se na navrhovatelku vztahovala sporná opatření, musí být posouzeno mimo všechny úvahy týkající se vlastnických vazeb. Společnost HTTS dále Tribunálu vytýká, že dovodil, že informace předložené Radou *a posteriori* se ukázaly být dostatečnými vodítky k tomu, aby za pravděpodobnou byla považována skutečnost, že navrhovatelka je „ovládaná společností IRISL anebo jedná jejím jménem“. Společnost HTTS dále vytýká Tribunálu, že nezohlednil následný vývoj v judikatuře týkající se zejména zařazení společnosti IRISL na seznamy, ačkoli zároveň vycházel z informací poskytnutých Radou až po přijetí sporných opatření, na základě nichž došel k závěru o neexistenci dostatečně závažného porušení unijního práva. Kromě toho sporná opatření neumožňují, aby na seznamy byl zařazen subjekt, který pouze jednal jménem společnosti IRISL.

37. Rada navrhuje zamítnutí druhého důvodu kasačního opravného prostředku. Společnost HTTS se podle ní dopustila nesprávného výkladu bodu 56 napadeného rozsudku, jelikož Tribunál neshledal, že vlastnické vazby nehrály žádnou roli v okamžiku posuzování toho, zda byla splněna věcná kritéria zařazení na seznamy. Pokud jde o to, že Tribunál zohlednil informace předložené až po přijetí sporných opatření, které jej vedly k závěru, že společnost HTTS mohla být hodnověrně považována za subjekt ovládaný společností IRISL nebo jednající jejím jménem, Rada odkazuje na své stanovisko v rámci prvního důvodu kasačního opravného prostředku. Navíc ze sporných opatření jasně vyplývá, že kritérium pro zařazení na seznamy bylo alternativní a týkalo se jak případu, kdy je subjekt ovládán společností IRISL, tak případu, kdy jedná jejím jménem. Rada souhlasí s analýzou Tribunálu týkající se jednotlivých informací a tvrdí, že mohla dospět k závěru, aniž se tím dopustila nesprávného právního posouzení, o neexistenci dostatečně závažného porušení z toho důvodu, že ve světle uvedených skutečností bylo pravděpodobné, že společnost HTTS splňovala podmínky stanovené ve sporných opatřeních pro zařazení na seznamy.

38. Komise v zásadě sdílí stanovisko Tribunálu a argument vycházející z nesprávného posouzení skutkových okolností, na základě něhož Tribunál dospěl k závěru, že navrhovatelka může být považována za subjekt splňující kritérium pro zařazení na seznamy podle sporných opatření, považuje za nepřípustný, neboť společnost HTTS nenamítala žádné zkreslení skutkového stavu a přezkum Soudního dvora v rámci kasačního opravného prostředku je tradičně omezen na právní otázky.

45 – Viz bod 14 tohoto stanoviska.

b) Analýza

39. Úvodem musí být bez dalšího odmítnuta výtka vůči bodu 56 napadeného rozsudku, protože navrhovatelka vychází podle tvrzení Rady z nesprávného výkladu uvedeného bodu. Tribunál se nedopustil zjevně nesprávného posouzení, když rozhodl, že společnost může být považována za „vlastněnou nebo ovládanou jiným subjektem“, pokud se takový subjekt nachází v postavení, v němž je schopen ovlivňovat obchodní rozhodnutí dotčené společnosti, a to i v případě neexistence jakékoli právní vazby související s vlastnictvím. To neznamená, že není zohledněna žádná případná vlastnická vazba, ale pouze to znamená, že neexistence vlastnické vazby nestačí k vyvození závěru, že uvedené kritérium nebylo splněno, a to tím spíše, že takové kritérium bylo jasně formulováno jako alternativní a týkalo se buď vlastnictví, nebo ovládání. Z těchto úvah také vyplývá, že výtka, podle které sporná opatření neumožňují zařadit na seznamy společnost, která pouze jedná jménem společnosti IRISL, musí být odmítnuta jako neopodstatněná, a to s ohledem na samotné znění kritéria pro zařazení na seznamy ve sporných opatřeních. Výklad obsahu kritérií podaný Tribunálem není stižen nesprávným právním posouzením.

40. Ve zbývající části z bodů 58 a následujících napadeného rozsudku vyplývá, že Tribunál na konkrétní případ, který mu byl předložen, a za podmínek jím vyjádřených v bodech 42 až 53 uvedeného rozsudku použil test směřující k určení toho, zda došlo ke zjevně závažnému porušení unijního práva. Při určování, zda vytýkané porušení hmotněprávních podmínek pro zařazení na seznamy mohlo představovat takové porušení, Tribunál dospěl k závěru, že „informace a důkazy, kterých se v projednávaném případě dovolává Rada, […] představují relevantní, dostatečně přesné a shodující se důkazy, které umožňují učinit v rámci projednávané žaloby na náhradu škody závěr, že skutečnost, že společnost HTTS je ‚ovládaná společností IRISL nebo jedná na její účet‘, se jeví přinejmenším jako pravděpodobná“ [46]. Ačkoli Rada uznala, že neměla k dispozici informace nebo důkazy v okamžiku zařazení na seznamy v roce 2010 a k tomuto datu ostatně neuvedla specifické a konkrétní důvody, na základě nichž byla společnost HTTS zařazena na seznamy [47], skutečnost, že je měla k dispozici až následně, činí tato zařazení na seznamy z roku 2010 *pravděpodobně* odůvodněná z pohledu Tribunálu, který tudíž vyloučil existenci dostatečně závažného porušení [48].

41. Tato argumentace je stižena stejným nesprávným právním posouzením, které bylo zjištěno v rámci prvního důvodu kasačního opravného prostředku, jelikož je jeho přirozeným pokračováním, protože Tribunál tak do praxe uvedl to, co chtěl předtím odůvodnit z pohledu spíše teoretického. Nedomnívám se tudíž, jak tvrdí Rada a Komise, že se zde jedná pouze o pokus společnosti HTTS kritizovat posouzení skutkového stavu, které kromě případného zkreslení, jež ostatně ani nenamítala, nepodléhá přezkumu ze strany Soudního dvora v rámci řízení o kasačním opravném prostředku. Ze stejných důvodů, jaké jsou uvedeny v rámci úvah věnovaných prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku, je třeba dospět k závěru, že Tribunál nezohlednil správný časový okamžik, kterým byl okamžik vytýkaného jednání. Jinými slovy, a abych pokračoval v medicínských metaforách, pokud jsem správně identifikoval příznak v nesprávném právním posouzení v bodech 42 a následujících napadeného rozsudku, je zjevné, že nemoc se vyskytuje v bodech 58 a následujících, takže nakonec je nakažena celá provedená analýza, která se týká zjištění dostatečně závažného porušení v daném případě věcných podmínek zařazení, z důvodu nedostatku důkazů.

46 – Viz bod 58 napadeného rozsudku.

47 – Je totiž třeba konstatovat, že důvody uvedené ve sporných opatřeních jako odůvodnění pro zařazení na seznamy jsou pouze zopakováním samotného kritéria pro zařazení na seznamy.

48 – Podotýkám, že v rámci přezkumu legality odůvodnění omezujícího opatření vyplývá z ustálené judikatury, že se soudní přezkum nemůže omezovat na posouzení abstraktní hodnověrnosti uvedených důvodů, ale musí se zaměřit na otázku, zda jsou tyto důvody, nebo alespoň jeden z nich, který sám o sobě postačuje k odůvodnění uvedeného opatření, podložené: viz rozsudek ze dne 19. prosince 2018, Azarov v. Rada (C-530/17 P, EU:C:2018:1031, bod 22 a citovaná judikatura).

42. Rovněž sdílím pochybnosti navrhovatelky v reakci na zjištění Tribunálu obsažené v bodě 63 napadeného rozsudku, podle něhož „*v okamžiku zařazení žalobkyně* na sporné seznamy […] nebylo zařazení společností IRISL, HDSL a SAPID ještě zrušeno“ [49]. V rámci odpovědi na tuto výtku Tribunál odmítl zohlednit skutečnosti uplatněné navrhovatelkou, jež nastaly po přijetí sporných opatření. Tribunál tedy zjevně nevycházel ze stejného okamžiku, z jakého vycházel při posuzování postoje Rady a důkazů, které uplatnila. Opět platí, že to, co Tribunál umožnil Radě, neumožnil navrhovatelce.

43. Z toho tedy vyplývá, že argumentace Tribunálu týkající se výtky vycházející z dostatečně závažného porušení hmotněprávních podmínek zařazení na seznamy z důvodu, že Rada na základě dostatečných důkazů neprokázala, že společnost HTTS je ovládaná společností IRISL, je stiženo vadou spočívající v nesprávném právním posouzení. Druhému důvodu kasačního opravného prostředku musí být tudíž vyhověno.

2. Ke třetímu a čtvrtému důvodu kasačního opravného prostředku posuzovaným společně

a) Shrnutí argumentace účastnic řízení

44. V rámci třetího a čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku, které je třeba posoudit společně, společnost HTTS v podstatě tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení tím, že nedovodil, že protiprávnost, která byla konstatována ohledně nařízení č. 961/2010, má vliv na legalitu prováděcího nařízení č. 668/2010 z důvodu, že navrhovatelka nepodala žalobu na neplatnost proti posledně uvedenému nařízení. Takto stanovená presumpce legality prováděcího nařízení č. 668/2010 proto musí být odmítnuta a není možné, jak to učinil Tribunál v bodech 89 a 90 napadeného rozsudku, zdůvodnit porušení povinnosti uvést odůvodnění, kterým je stiženo prováděcí nařízení č. 668/2010, až pozdějšími důvody. Společnost HTTS mimoto tvrdí, že je bod 88 napadeného rozsudku stižen nesprávným právním posouzením, přičemž nedostatečné odůvodnění musí být považováno za skutečnost, která zakládá nárok na náhradu škody. Společnost HTTS připomíná zásadní povahu povinnosti uvést odůvodnění a její vazbu na účinnou soudní ochranu, tak jak vyplývá z rozsudku Safa Nicu Sepahan v. Rada [50]. Tribunál se nemohl spokojit s tvrzením, že nedostatek odůvodnění není obecně způsobilý založit odpovědnost Unie, ale měl ověřit, zda v konkrétním případě, který mu byl předložen, porušení povinnosti uvést odůvodnění vedlo k porušení účinné soudní ochrany navrhovatelky, které je způsobilé založit nárok na náhradu škody.

45. Rada v podstatě navrhuje zamítnutí těchto dvou důvodů kasačního opravného prostředku. Tribunál podle ní právem shledal, že se dosah rozsudku ze dne 7. prosince 2011, HTTS v. Rada [51], omezuje pouze na nařízení č. 961/2010. Tribunál rovněž správně rozhodl, že společnosti HTTS přísluší v rámci žaloby projednávané Tribunálem rozvést samostatné argumenty k prokázání toho, že porušení povinnosti uvést odůvodnění ovlivňuje rovněž prováděcí nařízení č. 668/2010, což dotyčná neučinila. Kromě toho tvrdí, že vyloučení odškodnění v případě nedostatečného odůvodnění je odůvodněno omezenou kompenzační funkcí práva na náhradu škody k zachování akceschopnosti unijních orgánů. Tribunál ostatně pouze připomněl ustálenou judikaturu. Společnost HTTS neprokázala souvislost mezi porušením povinnosti uvést odůvodnění a případným zásahem do jejího práva na účinnou soudní ochranu, který z toho měl plynout, ani to, v čem jí bylo bráněno ve výkonu práva na obhajobu. Pasáž rozsudku Safa Nicu Sepahan v. Rada [52], o kterou se opírá, se ostatně touto problematikou nezabývá, ale týká se spíše přezkumu opodstatněnosti omezujících opatření dotčených v dané věci. V každém případě stačí, že se navrhovatelka může seznámit s odůvodněním v rámci řízení o žalobě na náhradu škody.

46. Komise se v zásadě ztotožňuje s postojem Rady.

49 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

50 – Rozsudek ze dne 25. listopadu 2014 (T-384/11, EU:T:2014:986).

51 – T-562/10, EU:T:2011:716, body 68 a 69.

52 – Rozsudek ze dne 25. listopadu 2014 (T-384/11, EU:T:2014:986, body 68 a 69).

b) Analýza

47. Třetí a čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku směřují proti části napadeného rozsudku věnované přezkumu důvodu vycházejícího z porušení povinnosti uvést odůvodnění sporných zařazení na seznamy jakožto základu pro dostatečně závažné porušení povinnosti, přičemž společnost HTTS se za účelem prokázání dovolává rozsudku Tribunálu, kterým bylo zrušeno nařízení č. 961/2010 v rozsahu, v němž se týkalo navrhovatelky, z důvodu nedostatečného odůvodnění. Z vývoje v rámci tohoto přezkumu je mimo jiné patrné, že se argumentace navrhovatelky rovněž týkala problematiky účinné soudní ochrany [53].

48. Pokud jde o výtku týkající se presumpce legality prováděcího nařízení č. 668/2010 z toho důvodu, že společnost HTTS nepodala žalobu na neplatnost tohoto nařízení, Tribunál právem rozhodl, že z rozsudku, jímž bylo pouze zrušeno nařízení č. 961/2010, nelze vyvodit žádný závěr o protiprávnosti prováděcího nařízení č. 668/2010, a že přísluší společnosti HTTS prokázat, z jakých důvodů lze podle jejího názoru její zařazení na seznamy v prováděcím nařízení č. 668/2010 považovat za dostatečně závažné porušení povinnosti Rady uvést odůvodnění. Tato výtka tedy musí být odmítnuta jako neopodstatněná.

49. Dále je třeba uvést, že bod 89 napadeného rozsudku, podle kterého „v rámci projednávané žaloby na náhradu škody se *legalita* dotčeného omezujícího opatření musí v každém případě posuzovat rovněž s ohledem na pozdější důvody, které Rada uvedla ve svém rozhodnutí 2012/35/SZBP [54]“ [55], představuje další projev nesprávného právního posouzení, kterého se Tribunál dopustil, pokud jde o předpoklady, z nichž vycházel při svém posouzení. Terminologická důslednost, která musí předcházet správnému pochopení konceptů a rozlišování mezi procesními prostředky, mě vede ke zdůraznění, že v tomto bodě jde o nařízení č. 961/2010 a otázka jeho legality byla s konečnou platností vyřešena v rozsudku Tribunálu, který rozhodl o jeho zrušení v rozsahu, v němž se týkal společnosti HTTS. Avšak tento bod 89 vede zjevně ke zmatkům a naznačuje, že protiprávnost konstatovaná v rámci řízení o žalobě na neplatnost může být zpochybněna v rámci řízení o žalobě na náhradu škody. Věřím, že jsem dostačujícím způsobem ukázal, že tomu tak být nemůže. V každém případě se rovněž jasně jeví, že při posuzování, zda porušení povinnosti Rady uvést odůvodnění pro zařazení navrhovatelky na seznamy v nařízení č. 961/2010 představuje dostatečně závažné porušení, Tribunál opakovaně, jak správně uvedla společnost HTTS, zohlednil důvody, které nastaly po roce 2010 [56], což vedlo k vadnému odůvodnění. Vzhledem k tomu, že tato výtka je opodstatněná, musí být třetímu důvodu kasačního opravného prostředku vyhověno.

50. Pokud jde o otázku systematického vyloučení odpovědnosti Unie v případě nedostatečného odůvodnění aktu, z napadeného rozsudku vyplývá, že sám Tribunál konstatoval, že argumentace společnosti HTTS týkající se porušení povinnosti uvést odůvodnění mohla být navázána na uplatnění zásady účinné soudní ochrany [57]. I za předpokladu, že se judikatura uvedená v bodě 88 napadeného rozsudku, podle které „nedostatečné odůvodnění aktu nezakládá [mimosmluvní] odpovědnost Unie“, uplatní za stejných podmínek v případě omezujících opatření [58], se v každém případě nezdá, že by se Tribunál omezil na toto konstatování k zamítnutí žalobního důvodu, ale posunul analýzu dál, jak to dokládá použití výrazu „[n]icméně“ v bodě 89, aby ověřil, za použití dle mého názoru nesprávné

53 – Viz body 74 až 78 napadeného rozsudku.

54 – Rozhodnutí ze dne 23. ledna 2012, kterým se mění rozhodnutí 2010/413/SZBP o omezujících opatřeních vůči Íránu (Úř. věst. 2012, L 19, s. 22).

55 – Rozsudek ze dne 13. prosince 2017, HTTS v. Rada (T-692/15, EU:T:2017:890). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

56 – Viz bod 90 napadeného rozsudku.

57 – Viz bod 78 napadeného rozsudku.

58 – Může totiž vyvstat otázka ohledně jejich individuální povahy a významných následků, které mohou mít na práva a svobody dotčených osob a subjektů [viz zejména rozsudek ze dne 30. května 2017, Safa Nicu Sepahan v. Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, bod 40)]. Otázka, zda je judikatura týkající se povinnosti uvést odůvodnění aktů bez dalšího přenositelná na omezující opatření, která nebyla v rámci tohoto kasačního opravného prostředku uplatněna, podle mě nebyla Soudním dvorem zodpovězena, přičemž k dispozici je jediný rozsudek ze dne 11. července 2007, Sison v. Rada (T-47/03, nezveřejněný, EU:T:2007:207, bod 238).

metodologie, zda důvody předložené v roce 2012 mohly informovat nejen navrhovatelku, ale rovněž Tribunál o důvodech zařazení společnosti HTTS na seznamy a o příčinách vedoucích k údajně způsobené újmě. Přestože to bylo za cenu minimální analýzy, Tribunál tímto skutečně posoudil možnost – která nenastala – že porušení povinnosti uvést odůvodnění bylo takové intenzity, že závažným způsobem ohrozilo účinnou soudní ochranu společnosti HTTS. Čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku tedy musí být zamítnut.

C. Závěr analýzy

51. Z důvodu nesprávného právního posouzení, kterým je stižena argumentace Tribunálu a které má dopad na celou analýzu existence dostatečně závažného porušení práva, navrhuji, aby Soudní dvůr vyhověl prvnímu, druhému a třetímu důvodu kasačního opravného prostředku. Kromě toho si nemyslím, že spor je v takovém stavu, aby mohl Soudní dvůr vydat konečné rozhodnutí, a to ze tří důvodů.

52. Nejprve, jak jsem právě ukázal, Tribunál neuplatnil vhodný test při posuzování toho, zda došlo k dostatečně závažnému porušení unijního práva. Aniž je předjímán výsledek, k němuž povede posouzení dostatečně závažného porušení založené na správném testu, použití tohoto testu bude vyžadovat posouzení skutkových okolností týkajících se situace v roce 2010, které podle mě nejsou obsaženy ve spisu předloženém Soudnímu dvoru.

53. Dále i za předpokladu, že použití uvedeného testu povede k závěru, že první podmínka pro vznik mimosmluvní odpovědnosti Unie je splněna, bude třeba ještě určit, zda jsou splněny i další dvě podmínky. Jak jsem však připomněl výše [59], Tribunál zakončil svou analýzu zjištěním, že nedošlo k dostatečně závažnému porušení, ale nerozhodl o dalších podmínkách. Kromě toho spis předložený Soudnímu dvoru mu neumožňuje, aby o těchto otázkách rozhodl sám.

54. Konečně, tentokrát za předpokladu, že jsou splněny všechny podmínky pro vznik mimosmluvní odpovědnosti Unie, bude třeba ještě stanovit výši náhrady újmy anebo se vyjádřit k argumentu Rady ohledně promlčení žaloby na náhradu škody, což je argument, kterým se Tribunál nezabýval, a nemohl být tedy projednán účastnicemi řízení během řízení o kasačním opravném prostředku.

55. Ze všech těchto důvodů, aniž je předjímáno řešení, ke kterému dospěje Tribunál na základě analýzy zbavené nesprávného právního posouzení první z podmínek vzniku mimosmluvní odpovědnosti Unie, navrhuji, aby Soudní dvůr vrátil věc zpět Tribunálu v souladu s čl. 61 prvním pododstavcem statutu Soudního dvora.

V. K nákladům řízení

56. Vzhledem k tomu, že je podle mého názoru třeba věc vrátit zpět Tribunálu, je namístě uvést, že podle článku 137 jednacího řádu, který se na základě čl. 184 odst. 1 tohoto řádu použije na řízení o kasačním opravném prostředku, bude o nákladech řízení rozhodnuto později.

VI. Závěry

57. S ohledem na předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl takto:

1) Rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 13. prosince 2017, HTTS v. Rada (T-692/15, EU:T:2017:890), se zrušuje.

59 – Viz bod 9 tohoto stanoviska.

2) Věc se vrací zpět Tribunálu Evropské unie.

3) O nákladech řízení bude rozhodnuto později.